Проф. д.и.н. Камен Гаренов
/отец Петър Гарена/

СЕЛО МУРГА И ДОЛИНАТА НА КАРАМАНДЕРЕ

/По бележки на терен/

МУРГА е село от община Черноочене, област Кърджали, в Източните Родопи. С географски координати на последната по билото махала /GPS/ - 41° 50.280‘ с. ш. 025° 11.029 и. д. Има постоянно живеещи 3 семейства, които се определят като турци с мюсюлманско вероизповедание. Проучването отразява едно тракийско селище, една стара къща и долината на Карамандере.

Тракийското селище, на което случайно се натъкнах по пътя, беше едно откритие, а старата къща в западнородопски

Мурга – пастирски колиби по долината на Карамандере

стил – една интересна изненада, но долината на Карамандере се оказа голям проблем…

Беше вторник, 2 декември 2014 година, мъгливо, следдъждовно време. А когато се каже мъгливо – шофьорите от Кърджалийския район настръхват, когато чуят за „паничковските мъгли”. Защото точно от с. Паничково тръгнах да търся забутаното в „горния район”[1] на района Мурга.

Село Мурга не е нанесено на картите с пътната мрежа, защото до него се отива по черен път, а когато пътят свърши, по добре поддържани пътеки[2] се стига до последната точка. Въпреки това селото не е отписано административно. По данни на Националния регистър на населените места[3] се вижда, че населеното място Мурга е отбелязано като „мах. Мурга от 03.03. 1878 - 28.09. 1949”; после е конкретизирано - „мах. Мурга, общ. Комунига, Кърджалийска околия, Хасковски окр. от 28.09. 1949 – 01.01. 1952” и потвърдено със същия статут пак към Хасковски окръг и Кърджалийска околия, но към община Паничково от „01.01. 1952 – 23.01. 1959” година; От „23.01. 1959 – 26.12. 1978” махала Мурга е пак към община Паничково, но вече само към Кърджалийска околия; На 26.12. 1959 година махала Мурга е прехвърлена към община Черноочене, Кърджалийски окръг до 01.09. 1987 г., след тази дата махалата започва да се числи към новосъздадената Ха-

---

[1] Така наричат селата Паничково, Комунига и Безводно и селата около тях в община Черноочене, област Кърджали.

[2] Някъде тези пътеки са с подпорни стени от сплетени дървета и насипани с чакъл – само и само стадата и мулетата да могат да минават. На едно място видях гараж… Човекът е карал, карал по черния път, докъдето той свърши, направил гараж, оставил колата и продължил по пътеката нататък към селото…

[3] НСИ – Национален регистър на населените места. Националният регистър на населените места е изграден от Националния статистически институт, съгласувано с Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Министерството на земеделието и храните в изпълнение на чл. 37, ал. 2 от Закона за административно-териториалното устройство на Република България.

сковска област. Подобни неестествени размествания за тези райони не са наложени по икономически причини, а по политически съображения.

В тази връзка един от бившите комунистически партийни функционери дава следните обяснения: „До започването на т. нар. възродителен процес имаше една линия на партията към тюркоезичното население у нас. Тази линия беше на приобщаването им към нашата социалистическа нация, на утвърждаване на съзнанието, че са граждани на нашата социалистическа България, линия за подкрепа и развитието на селищата с такова население. В Политбюро беше приета специална програма за работа с българските турци през 1980 г.

През 1984 г. на свое заседание Политбюро утвърди решение за по-нататъшно сплотяване и приобщаване на българските турци към делото на социализма и политиката на БКП. В работата на подготовката на решението са взели участие, каквато е практиката, отговорни другари от идеологическия, от организационния отдел на ЦК, вероятно и от икономическия отдел, защото имаше приведени икономически мерки. На същото заседание се изказа генералният секретар Живков, който подкрепи предложеното проекторешение и правилността на провежданата към българските турци политика”.[4]

През есента на 1984-а, в изпълнение на решенията на ЦК на БКП за приобщаване на мюсюлманите в България, в Кърджалийски и Хасковски окръг започва подмяна на тюрко-арабските имена на „мюсюлманите в България и лица от смесени бракове”. Подмяната на имената се извършва от местните държавни и партийни органи с участието на окръжните управления на МВР. Тази вътрешна политика е въз основа

[4] Милко Балев, началник на кабинета на Живков и член на Политбюро на ЦК, свидетелства за важни акценти от партийната политика за „възродителния” процес и разказва съществени подробности за активната роля на генералния секретар. Балев дава показания по дело №1, по което става съпроцесник на Живков, в началото на март 1990 г., когато е разпитан от прокуратурата и първите въпроси към него са свързани именно с насилствената смяна на имената на българските турци.

на официалната доктрина, че всички български турци са насилствено ислямизирани по време на Османската империя и „във вените им тече българска кръв“, което, дори да е вярно от антропологическа гледна точка, с нищо не оправдава насилията над съвестта и физическия тормоз над туркоезичните български граждани. Още в самото начало насилственото преименуване предизвиква съпротивата на турското население, която на места прераства в открити демонстрации и бунтове. След 1985 г. съпротивата добива организирани форми.

За да се подпомогне т. нар. възродителен процес държавната администрация прибягва до разместване на областите и премахване на по-рано съществуващите окръзи.[5] По този начин се създават пречки на населението в смесените райони да се консолидира. По този начин и „Кърджалийският окръг” е закрит. Това разпределение на областите преживява новите политически сътресения през 1989 година и остава до 12 януари 1999 година, когато вече етническите страсти са се успокоили. Тогава Кърджалийски окръг е отново възстановен върху административната карта на България.[6] Това териториално определение, разбира се, с нищо не променя географското местонахождение на с. Мурга и не прави населението по-малко турци или по-големи българи, когато са към голямата Хасковска област, заедно с град Стара Загора примерно – „барабар Петко с мъжете”. От „12. 01. 1999” година кметство Мурга е отново

[5] През 1987 г. -Народна република България е разделена административно на 9 области - София-град, София-област, Пловдив, Хасково, Бургас, Варна, Разград, Ловеч и Михайловград (дн. Монтана); През 1991 г. седалището на Разградска област е преместено в Русе и тя е преименувана на Русенска;

[6] През 1999 г. Република България е разделена административно на 28 области - София (столица), София, Перник, Кюстендил, Благоевград, Пазарджик, Пловдив, Смолян, Кърджали, Хасково, Стара Загора, Сливен, Ямбол, Бургас, Варна, Добрич, Шумен, Търговище, Разград, Силистра, Русе, Велико Търново, Габрово, Ловеч, Плевен, Враца, Монтана и Видин.

към „община Черноочене, обл. Кърджали”[7]

В суматохата на тези бъркотии обаче все повече се забравя историята на това селище и от „махала Мурга” продължава да се смалява и превръща все повече в махала. А това населено място е старо и е фигурирало в османо-турските регистри през 1885-1886 година и после се появява и в българските регистри през 1912 година.[8] Всъщност „махалата” с. Мурга се състои от четири махали:

Като се тръгне нагоре от с. Паничково по черния път – има отбивка вдясно за първата махала, която се казва Ходжуларе, или както ми каза един местен жител - Ходжулар махала, в нея през летния сезон живеят 6-7 семейства. Продължава се нагоре и на следващата отбивка от лявата страна се стига до „махала Хаджибекир”

И пак нагоре пътят се отбива вляво - за „махала Горна Мурга”. От отбивката за махала Горна Мурга се продължава по един още по-черен път и се стига до Изет махала. Подминаваме тази махала и все напред най-накрая се стига до село Мурга. Но и това не е всичко – под Мурга, по склона надолу има още къщи, които се водят „махала Долна Мурга” – там все още живеят 3 семейства, „понякога”.

Населението във всичките тези махали, които са без никакво препитание – само в махалата Ходжулар има по-нови къщи и по нивите се вижда, че хората все още се занимават с нещо, постепенно се стопява. По произволно взети данни ще посочим няколко примера – около 1973 година има 206 жители,[9] на 15 декември 2008 година - 43 човека,[10] а през последното преброяване, към 1 февруари 2011 година са 38

---

[7] По данни на НСИ – Национален регистър на населените места.

[8] П. Коледаров, Н. Мичев. Промените в имената и статута на селищата в България 1878-1972. С. 1973, с. 174

[9] П. Коледаров, Н. Мичев. Промените в имената и статута на селищата в България 1878-1972. С. 1973, с. 174

[10] За това съобщава Руският статистически институт : „Мурга — село в Болгарии. Находится в Кырджалийской области, входит в общину Черноочене. Население села на 15 декабря 2008 года — 43 человека.”

души, от които съответно: до 4-годишна възраст - 2, между 5- и 9-годишна възраст - 3, между 15- и 19-годишна възраст – 1, между 20- и 24-годишна възраст - 3, между 25- и 29-годишна възраст - 7, между 30- и 34-годишна възраст – 5, между 35 и 39 г. – 1, между 40- и 44-годишна възраст – 2, между 45 и 49 г. – 6, между 50- и 54-годишна възраст – 2, между 55 и 59 г. – 3, между 60- и 64-годишна възраст – 1, а над 70-годишна възраст има двама.[11] Колко души обаче сега действително живеят във всичките махали на с. Мурга е трудно да се каже. По данни на кметския наместник… „аша укаръ - ирми киши" /долу-горе това са 20 души/.[12] От тези данни става ясно, че демографската картина, за разлика от природната, никак не е красива.

Етническата характеристика на населението също не е ясна – най-лесно и удобно е да се каже, че населението е турско. Защото, ако кажеш, че са други, трябва да доказваш, да обясняваш – а това няма как да стане, без да излезеш от удобния кабинет. Освен това съществува опасността да се залитне по идеологията на „възродителния" процес и всичко да се опошли. Много внимателно обаче трябва да кажа, че ако „науката" се разходи дотук, има какво да научи:

Така например на един от завоите, преди пътят да се спусне полегато по склона, някаква машина, която е заравнявала след дъждовете, беше направила малка площадка за отбиване. Когато спрях да се разведря, в прясно заравнената пръст открих ситна керамика. Тръгнах по билото и по белезите на площта предполагам, че попаднах на тракийско селище. На места при удар с крак земята кънтеше, което показваше, че отдолу има затрупани камъни. От северната страна все още личеше един разместен зид суха зидария около 30 м дълъг. На източната страна се виждаше каменна пътека с подход към

[11] По данни от преброяването на Националния статистически институт – 2011 година.

[12] Данните са от декември 2014 г. – записани от мен при разговор с жител на с. Мурга.

билото и няколко скали, по които личеше обработка от клинове и кръгли отвори за греди. От южната страна обработена дебела каменна плоча беше закрепена върху скалите с нарочно направени каменни клинове. Всъщност по целия южен склон личаха следи от тракийско селище. Надолу по пътя ми се наложи да спирам на няколко пъти и да проверявам почвата. На едно място имаше свлечена пръст, която беше разкрила един 2-метров разрез на почвата и се виждаше няколко педи дебел културен слой – горяла почва, пепел, въглени, парчета от овъглени греди и керамика. Можах да различа отвора на гърне и дръжка на чаша от фина керамика, както и дъното и отвора на погребална урна – от груба, едропясъчна местна глина. По всяка вероятност древното селище е било богато, след като е могло да си позволи вносна керамика.[13]

Иначе битът на следващото население е бил много беден. И в близкото минало – допреди 50-60 години, хората между покъщнината да са имали най-много две-три керамични паници. В една такава къща намерих част от задължителния кухненски инвентар – камък за счукване на сол.[14]

При последната точка, до която стигнах, се натъкнах на обитаема къща, но хората за съжаление ги нямаше и не можах да разговарям с никого. Но… камъните също говорят за хората, които ги обработват. Искам да кажа, че над обитаемата къща имаше изоставена и започнала да пада сграда. По всичко личеше, че това е било богат дом с необичайна за този район архитектура. Къщата беше със веранда – плетен балкон, имаше приземен етаж и таванско помещение – неща, които въобще не съществуват в местната архитектура. Освен това по дървените еркери личеше проста дърворезба.

---

[13] GPS координати на предполагаемото тракийско селище: N- 41° 49.765‘ /с. ш./ E- 025° 06.256 /и. д./ На мястото, където намерих по-едрата керамика: N- 41° 52.630‘ /с. ш./ E- 025° 14.076 /и. д./

[14] Така ми казаха местните хора: „Този камък във всяка къща го е имало – да счуква солта, която тогава е била на едри буци ”. Този камък е с кръгла форма и големина удобна да се държи с ръка.

Подобен тип архитектура съм виждал в друго родопско село - Мостово, Асеновградско,[15] което по права линия и пеша през планината не е много далеч от махалите на с. Мурга. Обръщам внимание на този факт, защото има сведения, макар и дадени по други причини, че в района на с. Паничково има преселници от българомохамеданските села на Асеновградско.[16]

Срещу с. Мурга в югозападна посока и на около 3 км по права линия се намира тракийска крепост, наречена от местното население Кара каялъ. Крепостната стена е изградена от ломени камъни без спойка, в момента е във вид на каменен вал. До нея обаче не може да се стигне от тази страна, защото склоновете са твърде стръмни и предпочитаният и достъпен път е откъм с. Женда[17].

Бях чувал, че в горите между махалите на с. Мурга е имало стари гробове „от турско време" /османско/ и бях наивен да си помисля, че ще ги намеря сам.

Попаднах на рядка и необичайна за тези географски ширини флора: величествени ели, високи около 10 м и доста дебели. На ламаринена табела, закована високо на едно дърво край черния път, пишеше, че това е „находище на ела". При село Мургово „Елата (Abies Alba) е от сем. Борови (Pinacea)

---

[15] Село Мостово е разположено в родопския рид Добростан. Намира се на 27 км от .Асеновград. Тръгва се в посока Кърджали и след с. Червен се отбива вдясно.

[16] Вж. Дерибеев, Б. Ахрида. Пловдив, 1986. Въпросното изследване е допълнение на едно друго издание със същото заглавие, отпечатано в София през 1982 година. /справка Дерибеев, Б. Ахрида – непозната земя. С., 1982./ Този път обаче това допълнение е с подчертан идеологически характер в подкрепа на възродителния процес, поради която причина не искам да го коментирам. Но трябва да се признае, че някои негови тези за смесването на населението се потвърждават – в случая и с тази архитектура.

[17] Поради тази причина ми остана намерението да опиша по-подробно крепостта Кара каялък при проучването в с. Женда. По официални данни тя е с „надморска височина: 897 m GPS координати: 41°47'23" С.Ш. и 25°07'38" И.Д."

и е терциерен реликт и за този регион е рядко и необичайно растение. Регистрирани са три находища на територията на област Кърджали, като две от тях са в община Черноочене. Находището на ела при с. Мурга е най-голямо. То е почти чисто. Около него в територия от около 13.1 ха между букови и дъбови гори се срещат отделни елови дървета. Надморската височина е значително по-различна от това при с. Женда - от 850 до 900 м. И в двете находища възрастта на еловите дървета надхвърля 150 години. Средната височина на дърветата е 12 м, а дебелината на ствола - 35 см. Обявено е за защитено през 1980 г."[18] Под елите видях и едно много малко, заградено с телена ограда гробище. То обаче, ако и да беше турско, съвсем не беше от османско време – „дето се казва дърветата над него са по-стари". Продължих да обикалям по горските разровени пътища, залутах се и накрая вече не знаех къде се намирам. А наоколо красиво, красиво, красиво… Бях попаднал в долината на Карамандере.

Да го кажа с езика на художествената литература: „искрящото бълбукане на реката и тучни пасища край нея и причудливи скали край златните каменни завои на водата". Аз обаче не бях тръгнал да се наслаждавам на природата, а да изследвам терена и веднага си отбелязвам, че жълтото по камъните издава наличието на уран, а траките не са познавали урана и са умирали от отровените води и от натровената земя.[19] И… „започвам да търся траки", като чопля тук-таме по почвата и надолу по горския път, който се вие край реката – вдясно под едни скали с тракийски ниши намирам ситни

[18] Това ми го беше казал д-р Борислав Тодоров от Горско стопанство-Кърджали по време на един наш разговор, когато той беше защитил докторската си дисертация, свързана с горските насаждения. А аз събирах всевъзможни предварителни сведения за селата в Източните Родопи. Използвах възможността да го поздравя за успешната защита и той беше така любезен да ми даде много сведения за флората в региона. Благодарности! – както се казва.

[19] Това е едно от предположенията на науката защо траките са умирали около 47-годишна възраст.

парчета керамика – много ранна керамика.[20] Други следи от траки не локализирах и други хора не видях. А и „другите” ги е имало – надолу по реката личат изоставена мелница и зидове от къщи. На друго място имаше „чакала” на ловци и на едно по-голямо пасище две защитени овчарски колиби – едната беше почти в реката, опряна в огромна скала и откъм брега заградена с плет, а другата свита на едно дърво, до която се качваха със стълба. На няколко места срещнах малки стада от говеда и коне, оставени на волно съществуване. Постепенно обаче беше взело да се смрачава, мъглата отново падна и красивите думи показаха и другото си значение:

Защото, забравено е вече във времето, че с. Мурга е с двойнствено име и същинското му название в старите документи е Мурга одасъ[21] Името е двойнствено не само защото са две, но и на два езика – побългарена е първата част „мурга” и втората на турски „одасъ” /стая/. На турски език думата „мурга„ не съществува – в българския също – защото няма какво да означава. Но въпреки това я има в повредения си вариант. Това е един от граматическите случаи, когато правописната грешка остава в употреба и е получила, така да се каже, легализация, както в народната топонимия, така и в говоримия български език. Тя е една от многото български думи, от които е отпаднало началното „с”. Защото, правописно вярно, „мурга” трябва да е „смурга”.[22]

[20] GPS координати на това място: N- 41° 51.287‘ /с. ш./ E- 025° 14.412 /и. д./

[21] П. Коледаров, Н. Мичев. Промените в имената и статута на селищата в България 1878-1972. С. 1973, с. 174

[22] За отпадането на началното „с” от много български думи ще посочим примери: От „сгодявам” произхождат думите „сгоденик” – и вече в опростена форма, годеник, жених. „Сгоденица” – опростено на годеница. „Сгоденичество” – опростено на годеж – ритуалът по обявяване на сгодяването между мома и момък. /този пример е от Марияна Стоянова Ибришимова-Петрова. Обичайно празнична система на балканджиите – семейни обичаи и обреди в Шипка – В: /Ангел Гоев – съставител/ Народна култура на балканджиите. Т. 8., 2010, с. 131-143 – изразът е „пременил се е като сгоден циганин”; От оригиналната форма „скопак” – скопен пръч,

И така в нашия случай, ако се възстанови правописът „смурга” ще има вече някакъв смисъл и ще означава „черна, възчерна”. А дали с. Мурга не е име на някоя жена – възчерна, мургавка и „хубавка жена”, затворена в някоя стая – далеч от чуждите погледи, каквато е местната традиция?! Ето колко алегоричен става преводът на старото име на селото Мурга одасъ – „хубаво момиче, затворено в стаята”. И ако някой мисли, че съм се „отплеснал”, че много съм се отдалечил, трябва да научи за влашката дума „мурга”, което означава „красива” и че най-красивото момиче е Мургана…[23]

произлиза опростената дума „копак” – скопен пръч, при някои родопски говори. Вж. Хайтов, Н. Миналото на с. Яврово. С., 1958 г.; И една билка - „свратига”, сега е опростено „вратига”; От оргиналната форма „скришом, скришно” – произлизат народните думи „кришом” и още по-народните „кришум, кришно” в Македония. Разбира се, има и други подобни примери, но тук ще си позволя да дам една хипотеза, засягаща част от населението на Източните Родопи и свързана с отпадането на буквата „с” – от корена на глагола „спомням си” плюс суфикса „ак”, може да е образувана думата „спомак” – за човек, който си спомня, в опростената си форма да е станала „помак” – и това е названието на българомохамеданите в Ловешко. /Нека да не забравяме, че това название е било адресирано първо за тези българомохамедани, които живеят в Ловешко, а после е пренесено и на други места/ В смисъла на тази дума се има предвид мохамеданин, който помни езика, музиката и част от обичаите на своите предци. На своите предци – на място, не някъде отдругаде – българомохамеданите в Ловешко примерно не пеят родопски песни. Българомохамеданите в Родопите са се наричали „ахряни” – което произлиза от източнородопската област Ахрида. Повече относно различните наименования на българомохамеданите из цялото българско етноземлище, чак до Албания. Вж. К. Гарена, Предизвикателствата пред православния свещеник. С. 2002.

[23] Като български топоним по този въпрос вж. Връх Мургана /1639 м./ е гол, плосък и двуглав на темето си връх. Триангулачната точка се намира на източната му кота. В миналото върхът се казвал Бузлукая, което значи Леденостудена скала. Със същото значение, но малко видоизменено, е и името на вр. Бузлуджа. Вероятно старото име идва от леденостудените извори в южното подножие на върха. Днес турското име Бузлукая е „побългарено“ с влашката дума Мургана /мурга - красива/. Обичайно и на черно-бялото куче българите казват Мурджо /черно-бяло/ или опростено – шарено – Шаро.

и после отново да се върнем към с. Мурга и да си спомним за власите… които са живели – и това вече също е забравено - 20 км по-надолу към полето на Тракия.[24]

Но какво поле, какви красиви момичета? Вече нищо не е мургаво – с настъпването на нощта става страшно черно. Посетне заселилите се – или насила заселени тук турци – защо има и такива основателни предположения, в своя недоимък не са изпадали в лирични отклонения, защото са преживели нещата в суровата им действителност, което от своя страна ги е довело до доуточняване на топонимните имена: Няма вече „смурга" или получерно, няма мургаво, а направо черно – Карамандере /в превод Черна долина / е едно от най-страшните места нощем. Заедно със Саръяр дере това е границата между суровите /високи/ Западни Родопи и източната мека и подостъпна или блага част на Родопите. Повярвайте ми, можах да направя тази разлика. Не всичко, разбира се, можах да почувствам, да видя и да опиша – и то не заради мъглата, заради нощта или още по-малко заради липса на желание. Просто нямаше кого да попитам, нямаше хора – в близките години и малкото останали къщи в част от махалите вече няма да ги има и паметта на това село ще се загуби, ще бъде забравена.

А за него са писали. Писали са, че имало училище, че имало ходжи, ТКЗС и др.[25] Сега тези неща ги няма. Всичко

---

[24] Вж. Вж. Дуриданов И. Топонимията на Първомайска околия. // ГСУ, ФСФ, LII, 2. 1958.

[25] Георги Караколев е роден на 18 юни 1918 година в гр. Гюмюрджина, Гърция. На 14 години става тютюнoработник, а след 9 септември 1944 година участва в създаване на органите на МВР в Кърджали, работи като военен комендант на „Горубсо" и началник на обособената милиция; установява и укрепва народната власт и учредява ТКЗС-та като председател на общинските народни съвети в Комунига и Черноочене, секретар на Околийския народен съвет в Кърджали, секретар на Окръжния народен съвет, началник на отдел „Финансов контрол", председател на ТКЗС-Кърджали, началник на управление „Организационно" на Окръжния народен съвет… Член на Околийския комитет на РМС, на Районния комитет на БКП, на Бюрото на Градския комитет на БКП, на Окръжния съвет на Отечествения фронт… Общински, околийски и окръжен съветник; създател

си е отишло с хората. „А там хората са много добри, да знаеш, и когато отиваш да ми кажеш. Сам да не ходиш… познавам горския…” – така ми беше казал предупреждаващо бай Иван от горското стопанство в Кърджали. Аз обаче не схванах тогава това като предупреждение. Не знаех, че районът около с. Мурга – или по-точно махала Мурга одасъ, е като да влизаш от стая в стая – символично казано, а в действителност е, че от една долина влизаш в друга и от едно дере в друго и така, докато се загубиш. Така, както се случи с мен и накрая да попадна и в долината на Карамандере, където сега слизат само горските надзиратели, и то само понякога и само при нужда.

В полунощ на 2 срещу 3 декември 2014 година вече целият прогизнал и до колене във водата съвсем се уплаших, когато чух шума от някакво раздвижване в гората. Но вместо зверове до мен приближиха две момчета. Едното, без да подава ръка и без да поздравява даже, каза: „Имаме и две мечки, наскоро тука в Карамандере, но моят баща е приятел на твоя приятел. Ама какво да се разправяме… искам да кажа аз съм старши горски надзирател… За няма и час ще те изкараме от тука. Хубаво, че не знаеш къде си…”[26] Така научих какво е това Карамандере и се уплаших. Уплаших се от бъдещето… колко ли такива места се превръщат в усойни долини, колко ли села умират и само горските надзиратели познават дивите им хребети. Пак минахме покрай някакви огромни камъни – около тях изровени пътища, които са водели кой знае накъде…

Много мислех на какво да оприлича с. Мурга и винаги съзнанието ми се спъва в големите камъни, които последно видях. И всъщност да, това е старото селище Мурга - огро-

---

на организационните структури на Ловно-рибарския съюз в града, член на ЦС на БЛРС и носител на званието „Заслужил ловец”… Кавалер на Сребърен и Златен орден на труда, носител на отличия, медали, звания… Българите го наричат Карата, турците – бай Коле. Умира на 30 октомври 1996 година. Пише разкази и стихове, събрани в книгата „Ние живяхме в този град” (2011).

[26] Цялата история е следната: … Разказвам всичко това, за да изразя благодарността си на гореспоменатите лица.

мна скала, сраснала се със суровите условия и надделяла над превратностите на времето. Но държавата все рови около този камък: ту вземе имуществото, ту посегне към бита и душевността, сменя административни пътища и политически посоки - докато накрая скалата се разклати и като не тежи на мястото си се търкулне и строши по чужда земя… И няма вече връщане назад - днес, утре, или кога… Мурга умира.

Много се надявам обаче някои от потомците на това селище да са отишли някъде далеч, да са научили нещо от света и да се върнат и да спрат това умиране с песента на „Murga" - Мурга. Защото, малко странно, но с тази дума, която е забравена по нашите географски ширини, е назовано едно музикално течение, което става вдъхновител на революционното движение в Уругвай срещу диктатурата там през 1970 година.[27] Лиричното съдържание на тази музика позволява да се прави политически коментар на събитията не само в Уругвай, но и на други места по света. И… колко е малък светът – групите, които изпълняват музика в стил „Murga", задължително се обличат шарено… като в тези родопски махали, които няма да се уморя да обхождам.

[27] „Murga" - /Мурга/ е форма на популярен музикален театър в Уругвай по време на карнавалите. Стилът Murga е по-съсредоточен върху танците и по-малко набляга на вокалните изпълнения. Изпълнението се извършва от група, максимум до 17 души, най-често мъже. В месеците преди карнавал, който се провежда от края на януари до началото на март в Уругвай, всяка група подготвя музикална игра, състояща се от набор от песни и речитатив (повишена реч) с продължителност около 45 минути. Лиричното съдържание се основава на определена тема, избрана от групата, която позволява да се намери коментар на събитията в Уругвай или на друго място в сравнение с предходната година. Следователно музикалният стил Murga позволява да се използва като форма на популярен социален протест. Например по време на диктатурата в Уругвай през 1970 г., групи като Araca La Кана станаха известни със своите леви тенденции, подривни коментари и опозиционна позиция. Музикалните състави „Murguistas" се обличат в сложни, цветни костюми. Музикалният стил или ритмични структури на Murga понякога се включват в уругвайската популярна музика. Много известна песен в стил Murga е El Matador от Лос Fabulosos. Този стил е намерил почва и в Аржентина.